

Nr 33.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 215) om eftergift av åtal mot vissa underåriga.

Genom en den 7 mars 1947 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 171, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna vid propositionen fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 215) om eftergift av åtal mot vissa underåriga.

I fråga om de skäl som anförts till stöd för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Det i propositionen framlagda lagförslaget är föranlett av nya rättegångsbalken, vilken skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Enligt 20 kap. 7 § nya rättegångsbalken må allmänt åtal av åklagaren eftergivnas, om å brottet icke kan följa svårare straff än böter och det är uppenbart, att den misstänktes lagföring ej är påkallad ur allmän synpunkt, eller om brottet föröfvats, innan den misstänkte dömts för annat av honom förörvat brott eller till fullo undergått straff eller annan påföljd för sådant brott, och det är uppenbart, att brottet i jämförelse med det andra brottet är med hänsyn till påföljden utan nämnvärd betydelse.

I samma lagrum stadgas att, om i lag eller författning meddelats särskild föreskrift om eftergift av åtal, den skall gälla.

I fråga om eftergift av åtal för brott som begåtts av underårig innan han fyllt 18 år finnas särskilda stadganden i lagen den 19 maj 1944 om eftergift av åtal mot vissa underåriga, vilken trätt i kraft den 1 juli 1944. Förutsättning för åtal eftergift är enligt 2 § i denna lag, att den underåriga omhändertages för skyddsuppfostran eller blir föremål för annan därmed jämförlig åtgärd eller utan dylik åtgärd erhåller särskild tillsyn eller lämplig sysselsättning samt det med skäl kan antagas att han skall avhålla sig från att ånyo begå brott, eller ock, om brottet är ringa, att det uppenbarligen skett av okynne eller förhastande. Åtal skall dock väckas, om det finnes påkallat med hänsyn till den allmänna laglydnaden eller eljest ur allmän synpunkt. Möjligheten att lämna åtal eftergift är ej begränsad till brott av viss svårhetsgrad. Lagen

täcker alltså även de brottskategorier, beträffande vilka åtalseftergift kan meddelas enligt nya rättegångsbalken 20 kap. 7 §.

Inför nya rättegångsbalkens ikraftträdande har det på grund härav ansetts nödvändigt att närmare reglera förhållandet mellan sistnämnda lagrum och 1944 års lag.

Enligt nya rättegångsbalken är förutsättningen för eftergift av åtal för bötesbrott, att det är uppenbart att den misstänktes lagföring ej är påkallad ur allmän synpunkt. Förutsättningarna för eftergift enligt 1944 års lag äro beträffande ringa brott att brottet uppenbarligen skett av okynne eller förhastande samt att det ej med hänsyn till den allmänna laglydnaden eller eljest ur allmän synpunkt finnes påkallat att åtal väckes. Brott å vilket icke kan följa svårare straff än böter är tydligen i regel att betrakta som ringa. Detta är dock icke alltid fallet. Villkoren för åtalseftergift för bötesbrott äro alltså formellt strängare enligt 1944 års lag än enligt nya rättegångsbalken.

Efter att i likhet med 1944 års riksdag (se första lagutskottets utlåtande nr 11 samt skrivelse nr 157) ha förklarat sig anse anledning saknas att beträffande ungdomliga lagöverträdare draga snävare gränser för åtalseftergift än beträffande övriga, har *föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg*, i propositionen anfört bl. a. följande:

»Man kunde därför överväga att — — — begränsa tillämpligheten av de särskilda bestämmelserna om åtalseftergift beträffande ungdom till — bortsett från sammanträffande brott — sådana brott, som kunna föranleda fängelse eller straffarbete. Enbart en sådan åtgärd skulle emellertid ej innebära någon tillfredsställande reglering av förhållandet mellan 20 kap. 7 § rättegångsbalken och 1944 års lag i avseende å andra brott än bötesbrotten. En bättre lösning torde vinnas, om man låter nya rättegångsbalkens bestämmelser om åtalseftergift vara tillämpliga oavsett den brottsliges ålder samt därutöver medger åtalseftergift beträffande underåriga enligt de särskilda stadgandena i 1944 års lag.

I enlighet härmed torde i 1 § av 1944 års lag böra föreskrivas, att enligt vad i lagen stadgas må, utöver vad som följer av 20 kap. 7 § rättegångsbalken, allmänt åtal eftergivas, om brottet begåtts av någon som därvid ej fyllt åder-ton år.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår avses med det genom propositionen framlagda lagförslaget att inskränka tillämpningsområdet för lagen den 19 maj 1944 om eftergift av åtal mot vissa underåriga till att gälla allenast brott varå kan följa svårare straff än böter. För att detta må komma till otvetydigt uttryck i lagtexten föreslår utskottet en förtydligande omformulering av 1 § i 1944 års lag.

Utskottet har i övrigt icke funnit anledning till erinran mot förslaget och får alltså hemställa,

att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget — måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 215)
om eftergift av åtal mot vissa underåriga.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 om eftergift av åtal mot vissa underåriga skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1 §.

Enligt denna lag må, utöver vad som följer av 20 kap. 7 § rättegångsbalken, allmänt åtal eftergivnas, om brottet begåtts av någon som därvid ej fyllt aderton år och talan skolat väckas vid allmän underrätt.

Har brott varit kan följa svårare straff än böter begåtts av någon som därvid ej fyllt aderton år, må, utöver vad som följer av 20 kap. 7 § 2. rättegångsbalken, allmänt åtal för brottet eftergivnas enligt denna lag.

Vad i lagen stadgas gäller allenast åtal som skolat väckas vid allmän underrätt.

3 §.

Frågan om eftergift av åtal skall prövas av landsfogden eller, i Stockholm, av förste stadsfiskalen; dock äger Konungen förordna, att frågan må, i den omfattning vartill Konungen finner särskilda skäl föranleda, prövas av underordnad åklagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948, från och med vilken dag vad instruktionerna för polismyndigheterna i vissa städer innehålla om rätt att eftergiva åtal skall upphöra att gälla.

Stockholm den 9 maj 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Wagnsson, Westman, Ekströmer, Lindblom, Olofsson, William Ohlsson och Arrhén*;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindqvist, Gezelius, Hedlund i Östersund, Werner*, fru Gustafson, fröken Öberg och herr Jonsson i Skutskär.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.